

Katarzyna Cukierska

Sprawozdanie z obchodów 40-lecia istnienia Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

---

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 4/4, 18-22

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Katarzyna Cukierska

Sprawozdanie z obchodów 40-lecia istnienia Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

W poniedziałek 9 grudnia 2008 roku w Auli im. K. Lepszego odbyła się uroczystość 40-lecia istnienia Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Patronat honorowy nad jubileuszem objął J.M. Rektor UŚ prof. dr hab. Wiesław Banyś, a uroczystość poprowadził Dyrektor Biblioteki, prof. UŚ dr hab. Dariusz Pawelec.

Dzień ten stał się szczególną okazją do spotkania wielu znakomitych bibliotekarzy, przyjaciół bibliotek, licznych przedstawicieli władz Uczelni, reprezentantów władz samorządowych i, co ważne, osób szczególnie zaangażowanych w realizację projektu Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINiBA)¹. Odbyła się także promocja publikacji Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego pt.: *Biblioteka otwarta. Wczoraj*

---

¹ Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (CINiBA) – to wspólny projekt Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego i Biblioteki Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego w Katowicach, mający na celu stworzenie ośrodka pełniącego funkcje biblioteki dla obu uczelni oraz ogólnodostępnego centrum informacji naukowej. Zasady współpracy na każdym etapie realizacji projektu oraz po jego ukończeniu (prowadzenie wspólnej jednostki organizacyjnej) określa umowa Konsorcjum. Budowa nowego gmachu stanowi jednocześnie projekt kluczowy w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013, dzięki czemu otrzymano znaczne dofinansowanie do projektu Centrum. Uniwersytet otrzymał także wsparcie władz miasta Katowice, z którym zawarł porozumienie o współpracy.

Nowy budynek Biblioteki ma się charakteryzować nowoczesną formą architektoniczną oraz spełniać standardy europejskie. W założeniach twórców projektu CINiBA będzie Biblioteką XXI wieku, wykorzystująca najnowsze technologie w zakresie przechowywania i przetwarzania danych, co powinno ułatwić proces gromadzenia, opracowania oraz udostępniania zbiorów różnego typu. Pozwoli to na efektywne wykorzystanie zasobów obu bibliotek i zapewni nieskrępowany dostęp do wiedzy oraz informacji na całym świecie. Będzie odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska akademickiego, mieszkańców miasta oraz całego regionu. Źródło: World Wide Web: <http://www.bg.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=230&Itemid=65> [dostęp 05.01.2009].

i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Intencją współautorów dzieła była głównie analiza teraźniejszej sytuacji instytucji oraz trendów, jakie Biblioteka zamierza wcielić w życie wraz z budową nowego gmachu. Motto wyrażone w tytule książki stało się punktem zaczepienia oraz inspiracją do rozważań szacownych prelegentów.

Tytułem wstępu J.M. Rektor Uniwersytetu Śląskiego prof. Wiesław Banyś określił własną wizję współczesnej biblioteki akademickiej, która powinna „(...) odpowiadać na wyzwania współczesnego świata oraz sprostać wymaganiom coraz bardziej z informatyzowanego społeczeństwa”².

Podkreślił, iż o profesjonalizmie bibliotek naukowych decyduje w dużej mierze jej otwartość, zarówno w sensie fizycznym - wyrażona w godzinach jej pracy i funkcjonowania, jak i mentalnym. Dlatego tak ważnym jest, aby dążyć do tworzenia bibliotek „hybrydowych”, cechujących się dostępem do równoległych form przechowywania i udostępniania dokumentów, w formie tradycyjnej książki, czasopisma lub materiałów audiowizualnych czy tak ważnych dziś multimediów, baz danych i tekstów elektronicznych.

Wyrazem tych przekonań jest wieloletnia pomoc władz Uniwersytetu Śląskiego w urzeczywistnieniu międzyuczelnianego przedsięwzięcia - Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej, które ma wcielić w życie wspomniane postulaty. W tym też miejscu J.M. Rektor podziękował wszystkim tym osobom, dzięki którym rozpoczyna się budowa nowego gmachu - jak stwierdził - ziszczenie marzeń wielu bibliotekarzy i najlepszy prezent z okazji czterdziestolecia powstania Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

J.M. Rektor gwoli przypomnienia podał tych kilka przełomowych dat, które wyznaczyły trudną drogę do realizacji projektu oraz osoby, które zmagaly się z nim. Nie zabrakło podziękowań dla prof. dr. hab. Maksymiliana Pazdana, który w trakcie swej kadencji rektorskiej podjął starania w celu pozyskania dawnego terenu lodowiska Torkat (gdzie ostatecznie 8 sierpnia 2008 roku wbudowano kamień węgielny). Pomysł zaczął przybierać realne kształty dzięki działaniom kolejnego rektora UŚ prof. Janusza Janeczka, który w 2003 roku doprowadził do rozstrzygnięcia konkursu architektonicznego na projekt budowli. Wanda Dziadkiewicz, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w latach 1981-2003, poświęciła większość swych sił oraz wykazała się niezwykłą determinacją w stworzeniu atmosfery, sprzyjającej rozwojowi myśli o bibliotece otwartej oraz jej urealnieniu. Dzięki jej niezwykłej charyzmie mogliśmy dumnie mówić o WCZORAJ tej biblioteki uniwersyteckiej, która znamienne wpłynęła na jej DZISIAJ. Jakże skromnie, ale dosadnie opisała sytuację, w której mu-

---

² Cyt. z wypowiedzi J.M. Rektora prof. zw. dr. hab. W. Banysia, obchody 40-lecia Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego, 9 grudzień 2008.

siała się znaleźć w przeddzień decyzji o budowie nowego gmachu Biblioteki: „[...]pragnęliśmy wpuścić czytelników pomiędzy regały i półki, aby mogli nasycić się tą jedyną i niepowtarzalną atmosferą, ale byliśmy jak ptaki z podciętymi skrzydłami – wiedzieliśmy jak to zrobić... to jednak nie wystarczało”. Chciała, „[...] aby biblioteka była sercem uczelni, salonem, w którym mogliby spotykać się naukowcy różnych dziedzin, miejscem otwartych wykładów, wymiany myśli i dyskusji”³. Wyraziła nadzieję, że już wkrótce jej marzenia się spełnią i przekazała wyrazy szacunku swemu kontynuatorowi prof. Dariuszowi Pawelcowi oraz podkreśliła ogromne znaczenie zmagania, które zobowiązał się przejąć. Symboliczna róża oraz kalendarz z widniejącym nań okiem Buddy miał być zachętą do dalszej wyteżonej pracy obecnego dyrektora w celu zrealizowania projektu Centrum.

Kolejny prelegent, prof. dr hab. Krystian Roleder podzielił się z zebranymi swoimi obserwacjami na temat istotnych zmian zachodzących w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego, chociażby uruchomienia Czytelnia Informacji Naukowej w 1973 roku, czy wdrożenia systemu Onelog⁴. Nie zapomniał o kilku krytycznych uwagach, dotyczących sytuacji współczesnej książki, łamania praw autorskich, negatywnych skutków jakie niesie za sobą era ksero. Wyraził nadzieję, iż wraz z budową nowego gmachu Biblioteki zostaną stworzone warunki „inteligentnej i mobilizującej ciszy” sprzyjającej ponownemu zachwytowi nad książką oraz „odważnym zachowaniom, zawsze w cieniu autorytetu rozumu”. Z dużą dozą realizmu oraz humoru życzył „[...] aby dyrektor miał świadomość posiadanych środków finansowych w ilości określanej jako niepoliczalne, nie mających nic wspólnego ze skwantowanym finansowaniem szkolnictwa wyższego”.⁵

W programie jubileuszu Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego znalazł się inspirujący wykład byłego rektora UŚ prof. dr hab. Tadeusza Sławka. Dla wielu słuchaczy nie było zaskoczeniem krasomówcze i pełne odwołań wystąpienie tego wyśmienitego naukowca oraz badacza literatury. Była to głęboka refleksja nad samą istotą biblioteki i specyfiki zachodzących w niej relacji międzyludzkich. Przekonywał nas, że jest to miejsce oddzia-

---

³ M. Sztuka: *40-lecie Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Wczoraj – dziś – jutro*. „Gazeta Uniwersytecka” 2009, nr 4 (styczeń), s. 14.

⁴ Onelog – system umożliwia dostęp na jednej platformie do większości serwisów elektronicznych BUŚ z terminali rozmieszczonych w sieci uczelnianej (po uprzednim zalogowaniu się użytkownika) lub ze stanowisk umieszczonych poza nią (z tej opcji mogą korzystać pracownicy naukowi Uczelni oraz doktoranci UŚ). Warunkiem założenia konta w systemie Onelog jest wypełnienie karty użytkownika i podpisanie licencji zobowiązującej do przestrzegania praw autorskich oraz wymogów licencji. Źródło: World Wide Web: <http://www.bg.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=89:system-onelog&catid=5:komputery-k&Itemid=14> [dostęp 05.01.2009].

⁵ M. Sztuka: *40-lecie Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Wczoraj – dziś – jutro*. „Gazeta Uniwersytecka” 2009, nr 4 (styczeń), s. 14.

ływania sił wydawałoby się sprzecznych. Porządek i cel, wyrażany prawami fizyki Newtona, wywołuje wśród czytelników chęć sięgnięcia po konkretną książkę, wytropioną w katalogu. Jednakże może ona stracić swą grawitację i prawo wyłączności w momencie, gdy zatracamy się w poszukiwaniach, zgodnie z nieskrępowaną filozofią tao. W bibliotece właśnie „[...] Newton i tao splatają się w jeden węzeł. To, co moje i zaplanowane jest gruntownie modyfikowane przez to, co przygodnie napotkane, co przypadkowe, i przez co, życie nabiera smaku i urody”.⁶

Przesunięcie głównego akcentu z porządku i ładu na improwizację w całkowicie innym świetle ukazało naszą bibliotekarską codzienność. Służba biblioteczna, wbrew stereotypom, bywa fascynująca, bo to „[...] bibliotekarz żyje na granicy tych dwóch światów, tych dwóch fizyk, i przez to jest tym, który rozpoznaje wielokierunkowość i przygodność biegu świata”⁷. Jest to wyraz głębokiej wiary w potencjał tkwiący w bibliotekarzach, którzy często pełnią funkcje przewodników i są inspiracją w dalszym poszukiwaniu źródeł i materiałów.

Zgodnie z dewizą, że „katalog jest jak wszechświat, zawsze znajdzie się w nim miejsce na nową gwiazdę”, cały warsztat bibliotekarski jest ważnym odsyłaczem w dalszej podróży czytelnika po głębiach, które kryje w sobie każdy zbiór. Tymi słowami prof. dr. hab. Tadeusz Sławek podkreślił, jak ważne jest, by biblioteka zapewniała bezpośredni, wolny i maksymalnie nieograniczony „dostęp do książki”, aby każdy chętny poczuł jej przyciąganie i mógł przeżyć tę fascynującą przygodę.

Trudno tu powołać się na każdą z wykorzystanych przez prof. Tadeusza Sławka analogii, aczkolwiek warto skupić się na jednym z piękniejszych wątków tego wykładu. „Chciałbym jedynie zastanowić się, dlaczego biblioteka jest miejscem chwały Boga, a dokładniej miejscem, w którym człowiek powinien błogosławić Bogu w akcie dziękczynienia?”⁸. Reinterpretacja powszechnie używanej metafory, iż biblioteka to „świątynia wiedzy”, uświadomiła zebranym, że nie tylko cisza, będąca wyrazem szacunku, łączy to miejsce z odwiecznym miejscem kultu. Bowierni w murach bibliotek od wieków oddawano hołd twórcom, tak jak dziś podświadomie swą obecnością składamy dziękczynienie, za to, co było i co posuwa nas do przodu, ku wiedzy. Ta piękna paralela stanowiła nić, która snuła się podczas całego wystąpienia, przypominając audytorium o pokorze wobec wiedzy oraz o zwrocie wykorzystanego kapitału biblioteki wraz z należnymi procentami myśli. To stanowi tak naprawdę cel instytucji, jaką jest biblioteka i nadaje sens jego istnieniu.

W części artystycznej imprezy zaprezentowali się wychowankowie i nauczyciele Państwowej Szkoły Muzycznej im. M. Karłowicza w Katowii-

⁶ T. Sławek: *Biblioteka jako dziękczynienie*. „Gazeta Uniwersytecka” 2009, nr 4 (styczeń), s. 21.

⁷ Ibidem, s. 21.

⁸ Ibidem, s. 18.

cach wykonując utwory Fryderyka Chopina, Georga Friedricha Haendla oraz Amadeusza Mozarta. Uwieńczeniem uroczystości był mini-recital Katarzyny Pomy-Piaseckiej, która zaprezentowała własne jazzujące aranżacje, nawiązujące między innymi do zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia.

Podczas końcowego wystąpienia dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego poprosił prof. dr. hab. Leonarda Ogiermana o kilka słów na temat najcenniejszego nabytku biblioteki - *Biblii Leopolicy*⁹, którą zajmowała się ostatnio prowadzona przez niego nowa Pracownia Konserwacji Książek. Uczestnicy okrągłego jubileuszu mogli podziwiać zwieńczenie 3-letnich zmagania profesora i jego zespołu z renowacją dzieła, które w momencie przejścia można było nazwać destruktem.

Po tej intelektualnej uczcie organizatorzy imprezy zaproponowali poczęstunek, w trakcie którego można było skosztować słusznym rozmia-
rów tortu, przygotowanego specjalnie z okazji jubileuszu oraz wychylić symboliczną lampkę szampana. W ten też sposób rozpoczęła się ta mniej oficjalna część, w trakcie której toczyły się kularowe rozmowy na tematy ważne i aktualne.

Wystawa towarzysząca obchodom 40-lecia Biblioteki Uniwersyteckiej pozwoliła bliżej zapoznać się z jej historią, dniem dzisiejszym oraz planami na przyszłość. Fotoreportaż *Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego (wczoraj – dziś - jutro)* z pewnością wśród jej wieloletnich pracowników wywoływał leżkę wzruszenia, ale i wiarę w pozytywny wymiar planowanych zmian.

Mgr Katarzyna Cukierska jest pracownikiem Biblioteki Wydziału Filologicznego w Sosnowcu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

---

⁹ *Biblia Leopolicy* - to pierwsza polska katolicka pełna biblia drukowana. Zawiera księgi Starego i Nowego Testamentu, która przez 38 lat była jedynym katolickim przekładem Pisma w języku polskim (do momentu pojawienia się *Biblii Wujka*). Wydana została w Krakowie 1561 roku przez drukarnie i na zlecenie Szarffenbergów (stad też jej druga nazwa *Biblia Szarffenbergowska*) z dedykacją dla Zygmunta Augusta. Przekład przełożył na nowo do druku ks. Jan Nycz ze Lwowa (pseudonim Leopolita czyli Lwiowianin), zawiera liczne zapożyczenia z wcześniejszych przekładów w języku polskim i czeskim. Uchodzi za niezbyt udaną pod względem językowym. Źródło: *Wikipedia* [online] [dostęp 05.01.2009]. Dostępna w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Biblia_Leopolicy>